

Формування культури здоров'я студентської молоді як педагогічна проблема**Міхеєнко Олександр Іванович¹**

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, Україна

E-mail: omikheenko@yandex.ruORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-5209-0755>**Мешко Галина Михайлівна²**

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,

Тернопіль, Україна

E-mail: hal-meshko@ukr.netORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-3168-3954>**Литвиненко Віталіна Анатоліївна³**

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, Україна

E-mail: lvitaline1982@gmail.comORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9790-289x>**Дяченко-Богун Марина Миколаївна⁴**

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Полтава, Україна

E-mail: ecos.poltava2015@gmail.comORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1209-2120>

У статті актуалізовано проблему здоров'я сучасної молоді як необхідної умови всебічного розвитку, повноцінного життя людини, однієї з найвищих цінностей суспільства. Метою дослідження є розгляд процесу формування культури здоров'я студентської молоді як цілісного, багаторівневого, інтегративного, міждисциплінарного напрямку педагогічної діяльності, визначення його концептуальних, методологічних та методичних аспектів. Методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація даних навчально-методичної та наукової літератури, концептуальних положень досліджуваної проблеми, визначення основних понять дослідження, моделювання цілісного процесу формування культури здоров'я студентів. Результати дослідження: розглянуто педагогічні аспекти проблеми здоров'я, розкрито сутність та подано тлумачення поняття «культура здоров'я студентів», конкретизовано теоретико-методологічні засади процесу формування культури здоров'я студентів, розроблено педагогічну модель формування культури здоров'я студентів, яка складається із чотирьох взаємопов'язаних структурних блоків. Цільовий блок визначає мету та завдання процесу формування культури здоров'я студентів; теоретико-методологічний блок розкриває методологічні підходи (холістичний, синергетичний, компетентнісний, діяльнісний) та специфічні принципи (міждисциплінарності, єдності теорії і практики, індивідуалізації, природовідповідності); змістовий блок передбачає оволодіння сукупністю дисциплін (біологія, анатомія, фізіологія, гігієна, біохімія, екологія, фізичне виховання, педагогіка, психологія, філософія та ін.) та знаннями про складові здорового способу життя (руховий режим, харчування, ендоекологію, психоемоційну активність, загартовування, раціональну організацію життєдіяльності, відсутність шкідливих звичок, самоосвіту і самовиховання з питань здоров'я тощо); процесуальний блок конкретизує етапи розвитку оздоровчої діяльності як зовнішнього вияву процесу формування культури здоров'я студентів.

Ключові слова: здоров'я, культура здоров'я студентів, теоретико-методологічні аспекти.

¹ доктор педагогічних наук, доцент Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

² доктор педагогічних наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

³ кандидат педагогічних наук Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

⁴ доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Вступ. На сучасному етапі розвитку людства проблема здоров'я, формування якостей, які визначають культуру здоров'я особистості, потребують особливої уваги. В умовах загострення демографічних проблем, ціннісної кризи, домінування споживацьких стандартів, внаслідок чого успіх часто досягається ціною власного здоров'я та зниження якості життя, культура здоров'я постає як один з найважливіших чинників самоактуалізації та самореалізації особистості, налагодження гармонійних стосунків із собою, суспільством, природою, соціально-економічного розвитку держави, вирішення глобальних проблем сучасності. Водночас сучасний стан здоров'я населення України, особливо молоді, викликає занепокоєння. Ставлення до здоров'я безпосередньо залежить від рівня культури особистості і культури здоров'я як її складової. А оскільки цінності здоров'я формуються в процесі навчання й виховання, головна роль у цьому процесі належить системі освіти.

Фундаментальну основу проблеми здоров'я становлять дослідження, які здійснювалися у філософському, медичному, біологічному, психологічному, педагогічному та інших напрямках. Різні аспекти зазначеної проблеми розглядали у своїх працях І. Авдеєнко, Т. Андрющенко, Н. Башавець, Н. Белікова, Ю. Бойчук, Т. Бойченко, М. Гончаренко, В. Горащук, В. Грибан, М. Гриньова, П. Джуринський, В. Колбанов, Н. Кукса, В. Литвиненко, Г. Мешко, О. Міхеєнко, І. Муравов, В. Оржеховська та ін. Освітняни виявляли та обґрунтовували педагогічні умови, покликані підвищити ефективність впровадження технології формування культури здоров'язбереження (Башавець, 2009), визначали педагогічні умови розвитку культури здоров'я студентів (Бойчук, Авдеєнко, Турчинов, 2015), вивчали етичні аспекти, що мають супроводжувати процес впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітнє середовище вищого навчального закладу (Онопко, Дяченко-Богун, 2018), різні педагогічні особливості розвитку культури здоров'я студентів в умовах освітнього середовища вищого навчального закладу (Авдеєнко, 2016), досліджували феномен здоров'я в контексті соціокультурного виховання студентів (Демочко, 2014), здоровий спосіб життя та організаційні умови його побудови (Hribovska, Danylevych, Ivanochko, Shchur, 2015), розглядали процес формування здоров'язбереження з позицій компетентнісного підходу (Андрющенко, 2012), з'ясували особливості вирішення аналогічних проблем щодо формування культури здоров'я студентів у навчальних закладах інших країн (Ермакова, 2014), конкретизували роль рухової активності та її вплив на якість життя українських студентів (Pavlova, Vynogradskyi, Kurchaba, Zikrach, 2017), а також можливість застосування засобів технологічної освіти для розвитку культури здоров'я студентів (Masalimova, Luchinina, Ulengov, 2017), вивчали стан здоров'я підлітків у взаємозв'язку зі способом життя (Smida, Novotna, Marko, Bendikova, 2017).

Авторські попередні дослідження присвячені стану розробленості проблеми здоров'я сучасної студентської молоді, сформульовано дефініцію поняття «культура здоров'я особистості», деталізовано її складники, визначено критерії та показники діагностики рівня сформованості культури здоров'я студентів, розроблено програму оцінювання, деякі методичні аспекти формування культури здоров'я студентів, подано результати педагогічного експерименту (Міхеєнко, Кукса, Лянной, 2017).

Результати науково-педагогічних пошуків засвідчили, що проблема культури здоров'я є багатогранною й охоплює широкий спектр можливостей педагогічного потенціалу, а отже, потребує визначення теоретико-методологічних засад як основи для осмислення та подальшого її вирішення у практичній площині. Це питання залишається недостатньо розробленим.

Мета та завдання дослідження – розглянути процес формування культури здоров'я студентської молоді як цілісний, багаторівневий, інтегративний, міждисциплінарний напрям педагогічної діяльності, визначити його концептуальні, методологічні та методичні аспекти.

Матеріали та методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація даних навчально-методичної та наукової літератури, концептуальних положень досліджуваної проблеми, визначення основних понять дослідження, моделювання цілісного процесу формування культури здоров'я студентів.

Результати дослідження. Проблема здоров'я людини є однією з найскладніших проблем сучасності, яка нерозривно пов'язана з поняттям культура. Як універсальна детермінанта діяльності людини у процесі пізнання і перетворення довкілля, розуміння своєї внутрішньої суті, культура стає внутрішнім надбанням і багатством особистості, які реалізуються у повсякденних діях, поведінці, визначаючи зовнішню життєдіяльність і внутрішній світ, впливає на здоров'я людини.

Складником загальної культури є культура здоров'я, сутність якої полягає в глибокому й усвідомленому засвоєнні необхідних знань, цінностей, коли вони набувають особистісного змісту, стають мотивом поведінки, формують здоровий спосіб життя (Фаласеніді, Шийка, 2017). Культуру здоров'я студентів розглядаємо як інтегровану якість, що характеризує сформованість певного світогляду, ціннісних орієнтацій, переконань, основою яких є знання про здоров'я, володіння

вміннями розробляти та реалізовувати індивідуальну оздоровчу програму, зумовлює свідоме, відповідальне, емоційно-ціннісне ставлення як до власного здоров'я, так і здоров'я оточуючих та довкілля. Формування культури здоров'я студентської молоді як цілісний педагогічний процес потребує конкретизації концептуальних, методологічних та методичних аспектів. З метою упорядкування та систематизації теоретичного й практичного досвіду розроблено педагогічну модель формування культури здоров'я студентів (рис. 1).

Рис. 1. Педагогічна модель формування культури здоров'я студентів

Структурні блоки моделі мають свої специфічні особливості, але об'єднані однією метою – формування культури здоров'я студентів.

Теоретико-методологічний блок конкретизує методологічні підходи та специфічні принципи формування культури здоров'я студентів. Згідно із *холистичним підходом* організм людини є цілісним утворенням, де все взаємопов'язане і взаємозумовлене. Існування тісного взаємозв'язку між клітинами, органами та їх функціями зумовлює злагоджену взаємодію, гармонію функціонування

інформаційної структури організму, що є провідною умовою нормальної життєдіяльності і здоров'я людини. Хвороба виникає як наслідок відсутності гармонійної взаємодії структур організму, і пов'язана зі станом людини в цілому, а не окремих органів і частин тіла. Холістичний підхід визначає методологію оздоровчої практики і передбачає вирішення оздоровчих завдань шляхом застосування комплексу різних засобів, спрямованих на оздоровлення як тілесності, так і психічної, соціальної та духовної сфер життєдіяльності людини.

Маючи загальнонауковий характер, *синергетика* надає широкий спектр можливостей як для оптимізації шляхів вирішення педагогічних завдань, так і для підвищення ефективності оздоровчої практики. У педагогіці однією з характерних особливостей синергетичного підходу є опора на евристичний метод навчання, управління процесом навчання спроектовано, ненав'язливо, без дріб'язкової опіки, заохочення самостійності, пробудження особистісної активності та інтересу до розвитку своїх здібностей, підтримка ініціативи, створення умов для самовиховання, самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення. Оздоровча практика, згідно із принципами синергетики, передбачає побудову правильної (оптимальної) конфігурації оздоровчого впливу, яка сприятиме відновленню гармонії, злагодженій взаємодії елементів організму шляхом стимуляції слабких біоенергоінформаційних структур з метою досягнення високої оздоровчої результативності за порівняно невеликих зусиль.

Компетентнісний підхід спрямовує освітній процес у напрямі до оволодіння певними компетенціями. Культура здоров'я студентів є складним інтегрованим утворенням, комплексом відповідних знань, цінностей, мотивів та особистісних якостей тощо, формування яких забезпечується оволодінням сукупністю оздоровчих компетенцій, наприклад, таких як компетенції з питань рухової активності, харчування, загартування тощо. Розгляд культури здоров'я студентів з позицій компетентнісного підходу дає можливість визначити її структуру та компоненти оздоровчих компетенцій, що в практичній площині оптимізує розробку змісту начального матеріалу.

Діяльнісний підхід розглядає діяльність як головне джерело формування й розвитку особистості, умовою виявлення і розкриття її потенціалу, а отже, є основним засобом формування культури здоров'я.

Принцип міждисциплінарності зумовлений інтегрованим характером науки про здоров'я, в основі якої сукупність дисциплін (див. змістовий блок).

Принцип єдності теорії і практики передбачає оволодіння знаннями про здоров'я не лише на рівні теорії, але розвиток умінь застосовувати їх на практиці. Наука про здоров'я, як і фізична культура, є насамперед творчо-практичною діяльністю, спрямованою на активне, свідоме і цілеспрямоване практичне використання теоретичної інформації

Принцип індивідуалізації стосується як освітнього процесу, так і оздоровчої діяльності, адже кожна людина унікальна і неповторна. Відтак, система оздоровлення має змінюватися для кожної людини, а не людина пристосовуватися до певної системи.

Особливістю процесу оздоровлення є реалізація здатності організму людини до саморегулювання і самовідновлення, тому процес оздоровлення ґрунтується на *принципі природовідповідності* з розумінням того, що людський організм є складною біоенергоінформаційною системою і ланкою екологічної системи природи.

Змістовий блок становить основу освітньо-виховного процесу і є чинником формування інформаційних компетенцій, емоційно-ціннісного й свідомого ставлення до здоров'я, мотивації до оздоровчої діяльності. Складність феномену здоров'я людини визначає інтегрований характер науки про здоров'я, основою якої є сукупність таких дисциплін, як біологія, анатомія, фізіологія, гігієна, біохімія, екологія, фізичне виховання, педагогіка, психологія, філософія тощо.

Біологія встановлює загальні закономірності, властиві життю у всіх його проявах і на всіх рівнях організації живого, досліджує закономірності життєдіяльності організмів, формує еволюційний погляд на природу здоров'я, створює цілісну картину формування здоров'я людини з урахуванням її зв'язків із довкіллям.

Анатомія, вивчаючи органи та системи органів, зовнішні форми і пропорції людського тіла, його частин, окремі органи, їх мікроскопічну та макроскопічну будову, становить першооснову знань про здоров'я людини.

Гігієна вважається основою профілактичного напрямку в медицині. Вивчаючи чинники впливу довкілля, гігієна розробляє спектр заходів забезпечення здоров'я, пов'язаних із попередженням шкідливого впливу довкілля й розвитку захворювань.

Предметом вивчення *фізіології людини* є функції організму, їх зв'язків між собою, регуляція і пристосування до довколишнього середовища, походження і розвиток в процесі еволюції та індивідуального розвитку організму людини. Як наука про життєві процеси, діяльність окремих

органів, систем та організму в цілому, фізіологія закладає підґрунтя для формування системи знань про організм людини, без яких неможливо ефективно здійснювати практичну діяльність, спрямовану на зміцнення здоров'я.

Біохімія як наука про хімічний склад організмів та їхніх складників частини, маючи справу із структурою та функцією компонентів клітини та речовин організму (білки, вуглеводи, ліпіди, нуклеїнові кислоти та інші біомолекули), вивчає складні хімічні процеси, що відбуваються в організмі людини.

Екологія як наука про взаємодії живих організмів та їх спільнот між собою і з довколишнім середовищем, виявляє механізми підтримання їх стійкості у просторі й часі, доводить, що людський організм є складником природи і ланкою екологічної системи, забезпечує наукову основу раціонального природокористування, досліджує характер взаємовідносин у ланцюгу «суспільство – людина – середовище», розробляє оптимальні моделі їх побудови, формує знання про взаємозв'язок довкілля і здоров'я людини.

Фізичне виховання визначає закономірності, організаційні та методичні особливості розвитку фізичних якостей як важливої умови нормального функціонування організму, фізичного та психічного розвитку організму, забезпечення довготривалої фізичної дієздатності, а також характеристик і чинників здоров'я людини.

Педагогіка розробляє зміст, технології, завдання оздоровчої освіти та виховання, розкриває структуру сучасних знань про здоров'я, вивчає методи, прийоми, засоби і форми навчання й виховання у сфері здоров'я, допомагає правильно підібрати головні елементи основ науки, подати навчальний матеріал у доступних для сприйняття, розуміння і запам'ятовування формах і зв'язках, сприяє вирішенню завдань із формування і застосування у повсякденному житті відповідних умінь та навичок, виховання культури здоров'я різних верств суспільства.

Психологія дає можливість вивчати психоемоційні аспекти здоров'я та психофізіологічні чинники, що визначають шляхи управління здоров'ям людини за допомогою механізмів, підвладних свідомості.

Наука про здоров'я, вивчаючи процеси, які відбуваються в людському організмі, їх гармонізацію, узагальнює *філософське* сприйняття феномена людини, дозволяє інакше поглянути на життя та здоров'я, усвідомити, що організм людини є найяскравішим утіленням усіх філософських законів.

Зазначені дисципліни є основою для оволодіння знаннями про базові компоненти здорового способу життя, важливі для здоров'я природні чинники. Згідно із сучасними даними, головними чинниками здоров'я і, відповідно, складниками здорового способу життя є: оптимальний руховий режим, правильне харчування, стан ендоекології, психоемоційна регуляція, тренування імунітету (загартовування), раціонально організована життєдіяльність, відсутність шкідливих звичок, самоосвіта і самовиховання з питань здоров'я. Специфіка будівництва здоров'я полягає у тому, що головним дослідником і суб'єктом управління є сам індивід, а отже, спосіб життя характеризується суто індивідуальним стилем, який, у свою чергу, визначається життєвими цінностями, світоглядними орієнтаціями, культурними традиціями, власним та суспільним досвідом, особистісно-мотиваційною сферою, рівнем культури та знань людини.

Процесуальний блок конкретизує етапи розвитку оздоровчої діяльності як зовнішнього вияву процесу формування культури здоров'я студентів. *Теоретична інформація* визначає орієнтири, є важливим підґрунтям для прийняття рішень, спрямовує діяльність у потрібному напрямі. З накопиченням теоретичних знань про здоров'я студент *усвідомлює власну відповідальність за стан свого здоров'я*. У цьому зв'язку набуває значення свідоме застосування оздоровчих засобів як результат розуміння глибинних механізмів оздоровчого впливу. Отже, формується *емоційно-ціннісне ставлення до здоров'я*. Отримання позитивного результату від практичної реалізації індивідуальної оздоровчої програми сприяє *формуванню мотивації та вияву вольових зусиль*, що, у свою чергу, стає стимулом для подальшого *пошуку засобів оздоровлення*, опанування додаткових знань про сутність і механізм оздоровчого впливу певних процедур та *активізації оздоровчої діяльності*. Практика оздоровлення дає змогу отримати *власний досвід* на основі якого вибудовується *творчий підхід* до розробки та реалізації оздоровчої програми. Характерною особливістю цього процесу є перманентна взаємодія і зворотний зв'язок між базою теоретичних знань та іншими етапами формування оздоровчої діяльності і поведінки людини.

Висновки. Культура здоров'я студентів є інтегрованою якістю, яка відображає сформованість світоглядних настанов, переконань, життєвих цінностей та знань про здоров'я, володіння вміннями розробляти та реалізовувати індивідуальну оздоровчу програму, зумовлює свідоме, відповідальне, емоційно-ціннісне ставлення як до власного здоров'я, так і здоров'я оточуючих та довкілля. Процес

формування культури здоров'я студентів визначається насамперед теоретико-методологічними засадами, які є основою для її практичного вирішення. Подальшого дослідження потребує детальне вивчення складових культури здоров'я студентів та її формування як системи знань, ціннісно-мотиваційних настанов та практичного досвіду.

Література

Авдєєнко І. М. Розвиток культури здоров'я студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2016. 20 с.

Андрющенко Т. К. Теоретичні аспекти проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2012. № 1(19). С. 11-20.

Башавець Н. А. Педагогічні умови, що сприяють реалізації технології формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації майбутніх фахівців. *Зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2009. Ч.1. С. 12-23.

Бойчук Ю. Д., Авдєєнко І. М., А.В. Турчинов А. В. Педагогічні умови розвитку культури здоров'я студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2015. № 9(53). С. 141-149.

Демочко Г.Л. Здоров'я як соціокультурна складова виховання студентів вищих навчальних закладів. *Педагогіка здоров'я*. Харків, 2014. С. 153-155.

Ермакова Т. С. Формирование культуры здоровья будущего учителя в польских учебных заведениях. *Физическое воспитание студентов*. Харків, 2014. № 5. С. 14-19.

Міхеєнко О. І., Кукса Н. В., Лянной М. О. Формування культури здоров'я студентської молоді в умовах вищого навчального закладу. *Наука і освіта*. Одеса, 2017. № 12. С. 42-52.

Онiпко В. Дяченко-Богун М. Етика впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітнє середовище вищого навчального закладу. *Витоки педагогічної майстерності*. Полтава, 2018. Вип. 22. С. 157-161.

Фаласенiдi Т. М., Шийка Ю. І. Культура здоров'я як складова загальнолюдської культури. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : колективна монографія. Харків, 2017. С. 277-282.

Pavlova I., Vynogradskyi B., Kurchaba T., Zikrach D. Influence of leisure-time physical activity on quality of life of Ukrainian students. *Journal of Physical Education and Sport*. 2017, 17(3) Art 159, pp. 1037-1042.

Smida L., Novotna B., Marko M., Bendikova E. Lifestyle and health status of adolescents from the secondary school medicine in Banska Bystrica. *Journal of Physical Education and Sport*. 2017, Supplement issue 5, Art 234, pp. 2228-2234.

Masalimova A.R., Luchinina A.O., Ulengov R.A. Technological Education as a Means of Developing Students' Health Culture. *International Journal of Environmental Science Education*. 2016, 11(5), 623-632.

Hribovska I., Danylevych M., Ivanochko V., Shchur L. Organizational conditions of healthy lifestyle promotion for arts students. *Journal of Physical Education and Sport*. 2015, 15(2), Art 34 pp. 218-224.

Formation of students' health culture as a pedagogical problem

Mikheienko Oleksander⁵

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine

Meshko Halyna⁶

Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

Lytvynenko Vitalina⁷

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Sumy, Ukraine

Dyachenko-Bohun Marina⁸

Poltava Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

⁵ Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

⁶ Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

⁷ Ph. D. in Pedagogy at the Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

⁸ Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Poltava Korolenko National Pedagogical University

The article deals with the problem regarding the health of modern youth as a necessary condition for all-round development, a full-fledged human life, one of the highest values of society. The purpose of the study is to consider the process aimed at forming students' health culture as a holistic, multilevel, integrative, interdisciplinary direction of the pedagogical activity, to determine its conceptual, methodological and methodological aspects. The research methods are as follows: analysis, synthesis, comparison, generalization and systematization of the data of educational, methodological and scientific literature, conceptual positions of the problem under study, definition of the basic concepts of the research, modelling of the holistic process aimed at forming students' health culture. The results of the study: the state of the problem concerning health from the viewpoint of the pedagogical sphere has been considered; the concept "culture of students' health" has been defined; the theoretical and methodological principles of the process aimed at forming students' health culture have been specified; a pedagogical model facilitating the formation of students' health culture consisting of four interconnected structural blocks has been elaborated.

The target unit defines the purpose and the tasks of the process aimed at forming students' health culture; the theoretical and methodological unit reveals methodological approaches (holistic, synergetic, competence-based, activity-centred) and specific principles (interdisciplinarity, unity of theory and practice, individualization, natural correspondence); the content block envisages mastering the totality of disciplines (Biology, Anatomy, Physiology, Hygiene, Biochemistry, Ecology, Physical Education, Pedagogy, Psychology, Philosophy, etc.) and the knowledge of the components constituting a healthy lifestyle (motor regime, nutrition, endoecology, a psychoemotional activity, toughening up, rational organization of the vital activity, absence of harmful habits, self-education and self-education on health-related issues, etc.); the procedural block specifies the stages of the development of recreational activities as an external expression of the process aimed at forming students' health culture.

Keywords: health, students' health culture, theoretical and methodological aspects.

References

- Avdjejenko, I.M. (2016). Rozvytok kuljтуры zdorov'ja studentiv v osvithnomu seredovyshhi vyshhogho navchalnogho zakladu [Development of the health culture of students in the educational environment of a higher educational establishment]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv: KhNU im. V.N. Karazina [in Ukrainian].
- Andrjushhenko, T.K. (2012). Teoretychni aspekty problemy formuvannja zdorov'jazberezhualjnoji kompetentnosti [Theoretical aspects of the problem of formation of healthcare-saving competence]. *Pedagoghichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tekhnologhiji – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 1(19), 11-20 [in Ukrainian].
- Bashavecj, N.A. (2009). Pedagoghichni umovy, shho spryjajutj realizaciji tekhnologhiji formuvannja kuljтуры zdorov'jazberezhennja jak svitoghljadnoji orijentaciji majbutnikh fakhivciv [Pedagogical conditions contributing to the implementation of the technology of forming a culture of health preservation as a world-view orientation of future professionals]. *part 1*, 12-23 [in Ukrainian].
- Bojchuk, Ju.D., Avdjejenko, I.M., Turchynov & A.V. (2015). Pedagoghichni umovy rozvytku kuljтуры zdorov'ja studentiv v osvithnomu seredovyshhi vyshhogho navchalnogho zakladu [Pedagogical conditions of the development of the health culture of students in the educational environment of a higher educational institution]. *Pedagoghichni nauky: teorija, istorija, innovacijni tekhnologhiji – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 9(53), 141-149 [in Ukrainian].
- Demochko, H.L. (2014). Zdorovia yak sotsiokulturna skladova vykhovannia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv [Health as a sociocultural component of the education of students of higher educational institutions]. *Pedahohika zdorovia – Pedagogy of health*, 153-155 [in Ukrainian].
- Ermakova, T.S. (2014). Formirovanie kuljтуры zdorovia budushchego uchitelja v polskikh uchebnykh zavedeniakh [Formation of culture of health of the future teacher in the Polish educational institutions] *Fyzycheskoe vospytanye studentov – Physical education of students*, 5, 14-19 [in Ukrainian].
- Mikheienko, O.I., Kuksa, N.V. & Lyannoi, M.O. (2017). Formuvannia kuljтуры zdorovia studentskoi molodi v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu [Formation of health culture of students in terms of higher education]. *Nauka i osvita – Science and education*, 12, 42-52 [in Ukrainian].
- Onipko, V. & Dyachenko-Bohun, M. (2018). Etyka vprovadzhennia zdoroviazberezhualnykh tekhnolohii v osvithnie seredovyshche vyshchoho navchalnoho zakladu [Ethics of the introduction of health-saving technologies into the educational environment of a higher educational establishment]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti – Origins of pedagogical skill*, issue 22, 157-161 [in Ukrainian].

Falassenidi, T.M. (2017). Kuljtura zdorov'ja jak skladova zagaljnoľjuds'koji kuljtury [Health culture as a component of universal culture]. *Zagaljna teorija zdorov'ja ta zdorov'jazberezhenja – General theory of health and healthcare* (pp. 277-282). Kharkiv : Vyd. Rozhko S.Gh. [in Ukrainian].

Pavlova, I., Vynogradskyi, B., Kurchaba, T. & Zikrach, D. (2017). Influence of leisure-time physical activity on quality of life of Ukrainian students. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(3), 1037-1042 [in English].

Smida, L., Novotna, B., Marko, M. & Bendikova, E. (2017). Lifestyle and health status of adolescents from the secondary school medicine in Banska Bystrica. *Journal of Physical Education and Sport*, 5, 2228-2234. [in English].

Masalimova, A.R., Luchinina, A.O. & Ulengov, R.A. (2016). Technological Education as a Means of Developing Students' Health Culture. *International Journal of Environmental Science Education*, 11(5), 623-632 [in English].

Hribovska, I., Danylevych, M., Ivanochco, V. & Shchur, L. (2015). Organizational conditions of healthy lifestyle promotion for arts students. *Journal of Physical Education and Sport*, 15(2), 218-224 [in English].

Accepted: November 19, 2019

